

Š i f r a k a n d i d a t a :

Državni izpitni center

P 0 8 3 A 1 0 1 1 1

ZIMSKI IZPITNI ROK

SLOVENŠČINA

Izpitna pola 1

Razčlemba neumetnostnega besedila

Ponedeljek, 9. februar 2009 / 60 minut

*Dovoljeno gradivo in pripomočki:
Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik.
Kandidat dobi ocenjevalni obrazec.*

Priloga z neumetnostnim besedilom je na perforiranem listu, ki ga kandidat pazljivo iztrga.

POKLICNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začinjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite oziroma vpišite svojo šifro v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalni obrazec.

Izpitna pola vsebuje 23 nalog. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 60. Za posamezno nalogo je število točk navedeno v izpitni poli.

Rešitve pišite z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom in jih vpisujte v izpitno polo v za to predvideni prostor. Pišite čitljivo, vendar ne samo z velikimi tiskanimi črkami. Pri nalogah izbirnega tipa izberite samo eno rešitev, če v navodilu ni določeno drugače. Če se zmotite, napisano prečrtajte in rešitev napišite na novo. Nečitljivi zapisi in nejasni popravki bodo ocenjeni z nič (0) točkami. Pazite na slovnično in pravopisno pravilnost odgovorov.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 12 strani, od tega 2 prazni.

Priloga k Izpitni poli 1

Ko se zjutraj sliši budnica

Buditeljska vloga godb na pihala

Vsaj sto slovenskih godb na pihala bo 1. maja igralo budnice po mestih in vaseh

Najstarejša pleh banda je starejša od Združenih držav Amerike – V Sloveniji imamo 135 godb na pihala

Pleh bande, godbe na pihala, pihalni orkestri in podobne glasbene skupine bodo 1. maja po slovenskih mestih in vaseh igrale budnice v praznično jutro. Zgodovina godb na pihala je že stoletja tesno povezana z zgodovino slovenstva, saj so godbe na pihala ne le igrale budnice, temveč so tudi budile narod in ga nacionalno in socialno ozaveščale. O budnicah in pomenu godb na pihala smo se pogovarjali z Milanom Pavliho, dolgoletnim ljubljanskim godbenikom, članom predsedstva Zveze slovenskih godb, ki skrbi za stike z mediji.

Od kod navada igranja budnic za 1. maj, praznik delavk in delavcev?

To je navada, ki spremlja praznovanje 1. maja že od začetka in ki niti v najnovejšem obdobju ni zamrla, čeprav so godbeniki v nekaterih okoljih abstinirali nekaj let.

Zakaj so nastajale predvsem delavske godbe na pihala, rudarske, papirniške?

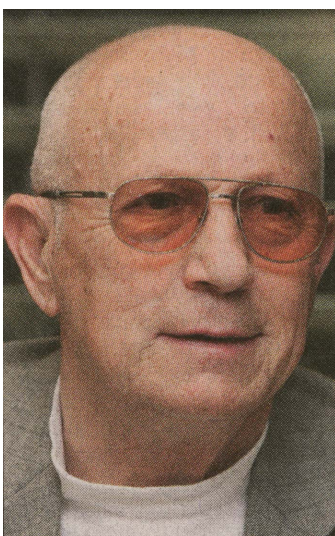
Sprva so nastajale piskaške in trobilske skupine, potem vojaške godbe, iz teh pa so se nato začele razvijati delavske godbe. Tradicija godbeništv na Slovenskem je zelo stara in razširjena, saj imamo kar 135 godb na pihala. Najstarejša pa je starejša od Združenih držav Amerike.

Največ godb je nastalo konec 19. in v začetku 20. stoletja, hkrati z narodnim prebudništvom in organiziranim delovanjem delavskega razreda.

Takrat je bil pravi razcvet godbeništv, ki je močno povezan s prebujanjem narodne in delavske zavesti. Na slovenskih območjih, ki so bila zunaj matične države, je to veliko pomenilo. Na Primorskem so godbe med obema vojnoma ves čas igrale slovenske melodije in oblast ni opazila, da bi bilo kaj narobe. Vloga godb je bila v tem času izrazito buditeljska.

Katera je najstarejša godba na pihala v Sloveniji in katera je najmlajša?

Najstarejša je idrijska godba na pihala, ki ima 340 let. Najmlajša pa je tista, ki sem jo soustanovil in bil glavni pobudnik zanjo. To je godba ljubljanskih veteranov, ki je

MILAN PAVLIHA

nastala lani. Tako je najmlajša godba na pihala po letih gotovo najstarejša.

Kakšen je pomen slovenskih godb na pihala? Številni pop, rock in jazz glasbeniki imajo za seboj tudi koncertno kilometrino igranja v godbi na pihala.

Pri godbah na pihala je koncertna kilometrino zelo pomembna, mnoge imajo po 50 nastopov na leto. Zato je nujno napredovanje orkestra, kar pa brez glasbene izobrazbe članov ni več mogoče. Glasbena izobrazba je postala nujna.

Godbe na pihala rade gostujejo in tekmujejo tudi v tujini.

Ta praksa še živi. Vendar pogosteje gremo v goste, manjkraj pa lahko povabimo orkestre k nam. V tujini pocenijo obiske, saj smo praviloma nastanjeni pri družinah. Ni preprosto v Ljubljano povabiti orkestra, ki ima od 50 do 80 članov, in te nastaniti doma pri godbenikih, v hotelu pa bi bilo predrago. Je pa res, da so tovrstne izkušnje tudi najdragocenejše, saj pri družini, običajno godbenika, najbolje spoznaš drugačno kulturo in ljudi.

ZDENKO MATOZ

(Prirejeno po Delu, 26. 4. 2006.)

IDRIJSKA RUDARSKA GODBA NA PIHALA JE NAJSTAREJŠA V SLOVENIJI

Prazna stran

Pozorno preberite izhodiščno besedilo in rešite naloge.

1. S katerim namenom je novinar tvoril izhodiščno besedilo?

Namen novinarja je bil predvsem,

- a) da bi slovenskim godbenikom voščil ob delavskem prazniku.
- b) da bi od predstavnika za stike z mediji izvedel čim več o buditeljski vlogi godb na pihala.
- c) da bi ovrednotil delovanje Zveze slovenskih godb.
- č) da bi v imenu Zveze slovenskih godb pozval morebitne godbenike k sodelovanju.
- d) da bi spodbudil bralce k praznovanju 1. maja.
- e) da bi za slovenske godbe na pihala napravil čim večjo reklamo.

(1 točka)

2. Pozorno preberite uvodni odstavek (v krepkem tisku) in napišite, kaj je tema izhodiščnega besedila.

(2 točki)

3. O čem sta se pogovorjela Zdenko Matoz in Milan Pavliha? Obkrožite črke pred 3 pravilnimi odgovori.

- a) O vplivu Združenih držav na razvoj godb na pihala.
- b) O koncertih pop, rock in jazz glasbenikov.
- c) O zgodovini godb na pihala.
- č) O povezanosti delavskega razreda in godb na pihala.
- d) O vlogi godb na pihala pri nacionalnem in socialnem ozaveščanju.
- e) O kakovosti slovenskih godb na pihala.
- f) O zadnjem obisku tujih godbenikov v Ljubljani.

(3 točke)

4. Obkrožite DA, če je trditev v skladu z izhodiščnim besedilom, ali NE, če ni.

Nekatere slovenske godbe v novejšem času nekaj let niso igrale in nastopale.	DA	NE
Idrijska godba na pihala je obstajala že pred ustanovitvijo Združenih držav Amerike.	DA	NE
Budnica je skladba, ki jo na praznične dni igra godba zgodaj zjutraj.	DA	NE
Godba ljubljanskih veteranov ima že dolgo tradicijo.	DA	NE
Gostovanja tujih godbenikov pri nas so pogostejša kot gostovanja slovenskih godb v tujini.	DA	NE

(3 točke)

5. Opazujte datum objave izhodiščnega besedila in skušajte pojasniti, zaradi katerega bližnjega dogodka se je novinar odločil za temo in zakaj je izbral tega sogovorca. Odgovorite v povedi/-h.

(4 točke)

6. Ali spraševalec v izhodiščnem besedilu predvsem predstavlja osebo ali ga bolj zanima to, kar ta oseba vé o temi? Podčrtajte pravilno trditev ob poševnici in poimenujte vrsto intervjuja, tako da dopolnite poved.

Sporočevalec predvsem predstavlja osebo. / Zanima ga bolj to, kar oseba vé o temi.

Zato je izhodiščno besedilo _____ intervju.

(2 točki)

7. V vsaki vrstici podčrtajte ustrezno trditev ob poševnici/-ah.

Izhodiščno besedilo je enogovorno/dvogovorno,

in sicer praktičnosporazumevalno/uradovno/strokovno/publicistično.

Gre za raziskovalni/prepričevalni/pogajalni pogovor.

(2 točki)

8. V izhodiščnem besedilu sodelujeta dva govorca. Vpraševalec v nekaterih primerih izrazi svoj namen neposredno, v nekaterih pa posredno. Kako vpraševalec spodbuja naslovnika k odgovoru v izpisanih primerih?

A Pri vsakem primeru obkrožite pravilen odgovor ob poševnici.

- ♦ *Zakaj so nastajale predvsem delavske godbe na pihala, rudarske, papirniške?*

Vpraševalec izraža svoj namen neposredno/posredno.

- ♦ *Godbe na pihala rade gostujejo in tekmujejo tudi v tujini.*

Vpraševalec izraža svoj namen neposredno/posredno.

B Kako ste prepoznali neposredno izražen namen? _____

(3 točke)

9. Za intervju je zelo pomembno, da vpraševalec zastavlja ustrezna vprašanja. Kateri trditvi ne veljata za vpraševalca v tem intervjuju? Prečrtajte okence pred njima.

- Na ta intervju se je pripravil.
- Njegova vprašanja so krajša kot odgovori sogovorca.
- Ponovi vprašanje v drugačni obliki, če mu sogovornik neustrezno odgovori.
- Po navadi sprašuje le po eni zadevi naenkrat.
- Komentira odgovore svojega sogovornika.

(2 točki)

10. V izhodiščno besedilo sta vključeni dve fotografiji. Pojasnite, kako sta povezani z besedilom in kakšna je njuna vloga. Prečrtajte okenca pred tremi trditvami.

- Ena izmed fotografij prikazuje najstarejšo slovensko godbo na pihala.
- Ena izmed fotografij prikazuje ustanovitelja najstarejše slovenske godbe na pihala.
- Ena izmed fotografij prikazuje vpraševanca.
- Priloženi fotografiji prispevata k večji jedrnatosti besedila.
- Priloženi fotografiji prispevata k večji nazornosti besedila.
- Priloženi fotografiji prispevata k večji subjektivnosti besedila.

(3 točke)

11. Milan Pavliha na začetku 3. odgovora uporabi besedo takrat. Na katero besedno zvezo se ta nanaša? Napišite jo.

_____

(1 točka)

12. Kateri odgovor v intervjuju pomensko ne ustreza zastavljenemu vprašanju?

A Obkrožite črko pred ustrezno številko odgovora.

- a) 4. odgovor
- b) 5. odgovor
- c) 6. odgovor

B Premislite, kaj vprašanec v resnici pove v tem odgovoru. Oblikujte vprašanje, ki bi pomensko ustezalo odgovoru, in ga v povedi zapišite na črto.

_____

(3 točke)

13. Kaj pomeni trditev ob petem vprašanju, da imajo številni pop, rock in jazz glasbeniki za seboj tudi koncertno kilometrino igranja v godbi na pihala?
- Številni pop, rock in jazz glasbeniki so v preteklosti igrali na koncertih godb na pihala.
  - Številni pop, rock in jazz glasbeniki so prevozili veliko kilometrov, da so se pripeljali na koncert.
  - Številni pop, rock in jazz glasbeniki so igrali kot predskupine na koncertih godb na pihala.
  - Številni pop, rock in jazz glasbeniki so prihajali od blizu in daleč poslušat godbe na pihala.
- (1 točka)

14. Na črto pripišite sopomensko slogovno zaznamovano besedno zvezo, uporabljeno v izhodiščnem besedilu. Določite, kako je besedna zveza zaznamovana, tako da podčrtate pravilno trditev ob poševnicah.

godba na pihala _____

Pripisana besedna zveza je

čustveno zaznamovana/pogovorna/strokovna/publicistična.

(2 točki)

15. Besede, zapisane v oklepajih, v pravilni obliki vstavite v povedi.

S kom se je pogovarjal Zdenko Matoz?

Pogovarjal se je _____ (Milan Pavliha).

Kaj ga je zanimalo na koncu?

Zanimalo ga je _____ (Pavliha) mnenje o gostovanjih godb na pihala.

(2 točki)

16. V izpisanem stavku poiščite osebek in prislovno določilo kraja ter ju vpišite v preglednico.

Vsaj sto slovenskih godb na pihala bo 1. maja igralo budnice po mestih in vaseh.

STAVČNI ČLEN	IZPIS
osebek	
prislovno določilo kraja	

(2 točki)

17. Prečrtajte besedi, ki ne spadata v isto besedno družino kot preostale.

buditi – budizem – budnica – buditeljski – budilka – budovski – budno – budilec

(1 točka)

18. Preberite izpisano poved in obkrožite črko pred trditvijo, ki označuje zgradbo te povedi.

Zgodovina godb na pihala je že stoletja tesno povezana z zgodovino slovenstva, saj so godbe na pihala ne le igrane budnice, temveč so tudi budile narod in ga nacionalno in socialno ozaveščale.

a) Podredje z vzročnim odvisnikom, stopnjevalno priredje, vezalno priredje.

b) Pojasnjevalno priredje, podredje z vzročnim odvisnikom.

c) Pojasnjevalno priredje, stopnjevalno priredje, vezalno priredje.

č) Sklepno priredje, stopnjevalno priredje, vezalno priredje.

(1 točka)

19. Poimenujte odvisnik v izpisani povedi. Nato dvostavčno poved pretvorite v enostavčno.

Na slovenskih območjih, ki so bila zunaj matične države, je to veliko pomenilo.

Vrsta odvisnika: _____

Pretvorba v enostavčno poved:

_____

(3 točke)

20. Odpravite ponavljanje podatka, tako da napišete novo poved ali zvezo povedi.

Napredovanje orkestra brez glasbene izobrazbe članov ni več mogoče. Glasbena izobrazba je postala nujna.

_____

_____

(2 točki)

21. Tvrno poved pretvorite v trpno.

Lani so ustanovili godbo ljubljanskih veteranov.

_____

(2 točki)

22. Presodite, ali so števniki in ločila ob njih pravilno zapisani. Če je kateri zapis napačen, ga popravite, in sicer tako, da ga prečrtate in nadenj napišete pravnega (s števkami).

Od kod navada igranja budnic za 1. maj?

Idrijska godba na pihala je nastala pred 340. leti.

Orkester po navadi šteje 50–80 članov.

80. članski orkester je težko nastaniti doma pri godbenikih.

135 slovenska godba na pihala je po letih najstarejša, saj jo sestavljajo sami veterani.

(3 točke)

23. Napišite **javno obvestilo**.

Slovenska mesta se pripravljajo na evropski dan brez avtomobila, ki bo 22. septembra. Obvestite meščane poljubnega slovenskega mesta o prometni ureditvi in prireditvah na ta dan ter jih spodbudite, da s svojim ravnanjem podprejo akcijo. Med prireditve vključite tudi nastop pihalne godbe (npr. Delavske godbe Trbovlje, Kraške pihalne godbe, Pihalne godbe Bakovci, Prvačke pleh muzike ...). Druge potrebne podatke si izmislite sami.

Vaše obvestilo naj obsega najmanj 80 besed. Pišite na naslednjo stran.

(12 točk)

Prazna stran